

УДК 657.6

Н. С. Чакалова,
асистент кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Запорізька державна інженерна академія

DOI: 10.32702/2306-6792.2018.22.81

РОЗРОБКА РОБОЧИХ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

N. Chakalova,
assistant of the Department of accounting, analysis, taxation and audit Zaporozhye state engineering academy

DEVELOPMENT OF WORKING DOCUMENTS FOR INTERNAL CONTROL OF ACCOUNTS RECEIVABLE AT INDUSTRIAL ENTERPRISES

Питання вчасного та ефективного управління дебіторською заборгованістю щодо розрахунків з покупцями та замовниками за реалізовану продукцію (товари, роботи, послуги) залишається актуальною проблемою для керівництва кожного підприємства, адже саме вона займає найбільш питому вагу у відволіканні грошових коштів з обігу. Тому якісне здійснення внутрішнього контролю щодо обліку, руху, документального супроводу та заходів з інкасації дебіторської заборгованості на всіх стадіях її життєвого циклу є необхідним для кожного господарюючого суб'єкта.

Контролю дебіторської заборгованості присвячена велика кількість праць та досліджень, але саме питання розробки робочих документів з цієї теми розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

Автором статті обгрунтовані мета та завдання проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на основі розроблених робочих документів для встановлення доцільності, достовірності, своєчасності, законності здійснених операцій і правильності їх відображення в обліку.

Розроблено робочі документи щодо внутрішнього контролю дебіторської заборгованості, на відміну від існуючих, включають: групування та систематизацію за ренкінгом виявлених помилок з обліку дебіторської заборгованості; галузеві особливості, характер і види продукції, яка випускається на підприємстві, що підтверджує доцільність їх застосування в умовах практичної діяльності саме промислових підприємств.

Запропонована методика проведення перевірки дебіторської заборгованості за її видами та супровідною документацією допоможе внутрішньому контролеру вчасно виявити порушення, отримати достовірну інформацію про терміни погашення зобов'язань компаніями-дебіторами, отримати дані про зростання витрат, пов'язаних зі збільшенням розміру дебіторської заборгованості. Зазначене дасть змогу встановити та усунути проблемні ділянки з досліджуваного питання та знизити їх негативний вплив на ефективне функціонування підприємства.

The issue of timely and effective management of accounts receivable on settlements with buyers and customers for products sold (goods, works, services) remains an urgent problem for the management of each enterprise, because it occupies the largest share in the diversion of funds from circulation. Therefore, high-quality implementation of internal control on accounting, movement, documentary support and measures for collection of receivables at all stages of its life cycle is necessary for each business entity.

A large number of works and researches are devoted to control of accounts receivable, but the question of development of working documents on this subject is not disclosed enough and requires further research.

The author of the article substantiates the purpose and objectives of internal control of receivables on the basis of the developed working documents to establish the feasibility, reliability, timeliness, legality of transactions and the correctness of their reflection in the accounting.

The working documents of internal control of receivables, in contrast to the existing ones, include: on the basis of the ranking grouping and systematization of the identified errors in the accounting of receivables; industry features, nature and types of products that are produced at the enterprise, which confirms the feasibility of their application in the conditions of practical activities of industrial enterprises.

The proposed methodology for the audit of receivables by their types and accompanying documentation will help the internal controller to identify violations in time, to obtain reliable information on the maturity of liabilities of debtor

companies, to obtain data on the growth of costs associated with the increase in the amount of receivables. This will allow to establish and eliminate problem areas on the issue under study and reduce their negative impact on the effective functioning of the enterprise.

Ключові слова: контроль, дебіторська заборгованість, робочий документ, управління, облік, акт звірки, інжиніринг, ранжування.

Key words: control, accounts receivable, working document, management, accounting, reconciliation act, engineering, ranking.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасній практиці широке поширення отримала реалізація продукції, робіт та послуг на умовах наступної оплати, тобто в кредит. У результаті таких операцій на рахунках підприємства формується дебіторська заборгованість. У зв'язку з цим, стан дебіторської заборгованості та її якість істотно впливають на фінансовий стан підприємства і залишаються актуальною проблемою для керівництва кожного підприємства.

Тому внутрішній контроль дебіторської заборгованості — важлива частина перевірки оборотних активів підприємства, необхідна для підтримки його платоспроможності.

Отже, якісне здійснення внутрішнього контролю щодо обліку, руху, документального супроводу та заходів з інкасації дебіторської заборгованості на всіх стадіях її життєвого циклу є необхідним для кожного господарюючого суб'єкта.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Необхідно зазначити, що проблемні питання щодо контролю дебіторської заборгованості розглядалися у наукових працях багатьох науковців та практиків, серед яких такі: Макаренко А.П., Плаксієнко В.Я., Меліхова Т.О., Подмешальська Ю.В., Кулаковська Л.П., Сахарцева І.І., Усач Б.Ф., Бланк І.О. та інші. Але саме питання розробки робочих документів з досліджуваної теми розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є розробка робочих документів щодо здійснення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості для якісного управління нею, направленою на підвищення рівня платоспроможності підприємства.

Метою внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є встановлення доцільності, достовірності, своєчасності, законності здійснених операцій і правильності їх відображення в обліку.

Завдання проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості: перевірити стан операцій аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості, які здійснювало підприємство за період, що перевіряється; виконати перевірку правильності, повноти та своєчасності складання супровідної документації щодо операцій з дебіторами відповідно до нормативних вимог.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Серед проблем обліку, руху та документування дебіторської заборгованості, які виявляються в результаті проведення внутрішнього контролю на промисловому підприємстві можна виділити такі:

- відсутність достовірної інформації про терміни погашення зобов'язань компаніями-дебіторами;
- несвоєчасна обробка інформації про стан розрахунків з покупцями та замовниками;
- несвоєчасна обробка інформації про стан розрахунків з дебіторами за видані їм аванси;
- нерегламентована робота з простроченою дебіторською заборгованістю;
- відсутність даних про зростання витрат, які пов'язані зі збільшенням розміру дебіторської заборгованості;
- використання невідповідних рахунків в обліку.

Для вирішення проблем щодо дебіторською заборгованості на промисловому підприємстві можна запропонувати впровадження або підвищення, існуючого рівня, внутрішнього контролю дебіторської заборгованості для забезпечення ефективного управління нею.

Для вирішення завдань внутрішнього контролю дебіторської заборгованості з покупцями та замовниками запропоновано робочі документи внутрішнього контролера, які, на думку автора, стануть обґрунтованими доказами якісного внутрішнього контролю з досліджуваного питання (таблиці 1—16).

Таблиця 1. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКЗД3-1 – перевірка залишків дебіторської заборгованості станом на _____

Вид ДЗ (за продукцію, товари, послуги)	Умовне позначення продукції	Тип продукції	Дебітор (назва, країна, місто)	Головна книга		Журнал 3		Відомість 3.1		Відомість 3.2		Відомість 3.4		Відомість 3.5		Оборотно-сальдова відомість		Форма звітності № 1		Форма звітності № 5		Відхилення +/-	Примітка (розбіжність, причини)		
				рахунок	залишок	рахунок	залишок	рахунок	залишок	рахунок	залишок	рахунок	залишок	рахунок	залишок	рахунок	залишок	кол. рядка	залишок	кол. рядка	залишок				
Основна продукція																									
Супутня продукція																									
Неліквідна продукція																									
Товар																									
Інжиніринг																									
Ремонт та технічне обслуговування																									
Модернізація																									
Супровід серійного виробництва																									
Разом:																									

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 2. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКАПД3-2 – перевірка актів звірки та підтвердження дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію станом на _____

№ акту / дата	Дебітор		Дані про реалізовану продукцію		Код рядка у журналі обліку	За даними підприємства					За даними дебітора відповідно до акту звірвання					Примітки (розбіжність, причини)									
	Повна назва	Країна	Місто	Умовне позначення продукції		Тип продукції	Сума ДЗ за договором	Дата виникнення ДЗ за умовами договору	Дата погашення ДЗ за умовами договору	Підстава виникнення ДЗ	Сума ДЗ на поточну дату	Сума ДЗ за договором	Дата виникнення ДЗ за умовами договору	Дата погашення ДЗ за умовами договору	Підстава виникнення ДЗ		Сума ДЗ на поточну дату								

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 3. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКВІД-3 – перевірка зіставності даних при оформленні документів з вітчизняними та іноземними дебіторами за реалізовану продукцію станом на _____

№ з/п	Дебітор		Дані про реалізовану продукцію		Код рядка у журналі обліку	Супровідна документація										Примітка (розбіжність, причини)										
						Договір (угода)		Документ при передачі ТМЦ із врахуванням законів, договорів, міжнародних угод, правил, виду транспорту при участі транспортних компаній тощо					Податкова накладна													
	Повна назва	Країна	Місто	Умовне позначення продукції		Тип продукції	№	Дата виникнення ДЗ за умовами договору	Сума ДЗ за договором	Видаткова накладна	Авіаційна накладна (Air waybill)	Залізнична накладна (Rail waybill)	Автотранспортна накладна (CMR)	Коносамент (Bill of lading)	№		Дата	Сума	№	Дата	Сума					

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 4. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКДЗІП (АД)-4 — перевірка зіставності даних у документальному оформленні щодо дебіторів, які отримали інжинірингові послуги для забезпечення безпечної експлуатації техніки станом на _____

№ з/п	Дебітор			Дані про надані послуги			Код рядка у журналі обліку	Супровідна документація									Примітка (розбіжність, причини)	
	Повна назва	Країна	Місто	Вид послуг	Тип продукції	Умовне позначення		Договір (угода)			акт здачі-приймання			Податкова накладна				
								№	Дата виникнення ДЗ за умовами договору	Сума ДЗ за договором	№	Дата	Сума	№	Дата	Сума		
				Передпроектний інжиніринг														
				Проектний інжиніринг														
				Післяпроектний інжиніринг														
				Додаткові послуги (спеціальні), пов'язані зі специфікою кожного конкретного об'єкта														

Рекомендації щодо трансформації інформації в таблиці: один дебітор може отримувати різну кількість послуг, тому елементи таблиці можна об'єднувати в залежності від умов договору.

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 5. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКДЗРР-5 перевірка зіставності даних у документальному оформленні щодо дебіторів, які отримали ремонтні роботи, спрямовані на забезпечення надійної та довгосрокової експлуатації поставленого замовникам обладнання впродовж усього терміну роботи станом на _____

№ з/п	Дебітор			Дані про надані роботи			Код рядка у журналі обліку	Супровідна документація									Примітка (розбіжність, причини)	
	Повна назва	Країна	Місто	Вид робіт	Тип продукції	Умовне позначення продукції		Договір (угода)			акт здачі-приймання			Податкова накладна				
								№	Дата виникнення ДЗ за умовами договору	Сума ДЗ за договором	№	Дата	Сума	№	Дата	Сума		
				Постачання необхідних комплектуючих та матеріалів для ремонту														
				Планові капітальні														
				Аварійно поновлювальні ремонти у														
				Ремонт у заводських														
				Ремонт обладнання інших														
				Технічне курування ремонтном на														

Рекомендації щодо трансформації інформації в таблиці: один дебітор може отримувати різну кількість послуг, тому елементи таблиці можна об'єднувати в залежності від умов договору.

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 6. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКДЗМ-6 – перевірка зіставності даних у документальному оформленні щодо дебіторів, які отримали роботи з модернізації та подовження строку служби продукції станом на _____

№ з/л	Дебітор			Дані про надані роботи					Супровідна документація									Примітка (розбіжність, причини)								
	Повна назва	Країна	Місто	Вид робіт щодо удосконалення продукції, яке забезпечує підвищення продуктивності об'єкта, що модернізується, сприяє розширенню його технологічних можливостей до рівня сучасних технічних і технологічних вимог, досягненню економії ресурсів, поліпшенню умов праці	Вид продукції				Умовне позначення продукції	Код рядка у журналі обліку	Договір (угода)			акт здачі-приймання			Податкова накладна									
					робочі механізми	машини	установки	інше обладнання			№	Дата виникнення ДЗ за умовами договору	Сума ДЗ за договором	№	Дата	Сума	№		Дата	Сума						
				Зміна матеріалів																						
				Зміна конструкції																						
				Зміна методів обробки																						
				Збільшення потужності																						
				Модернізація систем з переходом на системи, які не потребують обслуговування																						
				Заміна пристроїв на сучасні аналоги, виробництва ведучих світових виробників																						
				Встановлення систем моніторингу з різноманітною функціональністю																						
				Встановлення системи попередження																						
				Модернізація обладнання інших виробників																						

Рекомендації щодо трансформації інформації в таблиці: один дебітор може отримувати різну кількість послуг, тому елементи таблиці можна об'єднувати в залежності від умов договору.

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 7. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКДЗОР-7 – перевірка повноти та своєчасності оплати рахунків покупцями станом на _____

№ акту / дата	Дебітор			Дані про реалізовану продукцію		Код рядка у журналі обліку	Сума ДЗ за договором	Сума ДЗ за накладною	Сума ДЗ за рахунком-фактурою	Дата виникнення ДЗ за умовами договору	Дата погашення ДЗ за умовами договору	Фактично проведена оплата		Залишок ДЗ на поточну дату	Санкції передбачені договором за несвоєчасну оплату				Підстава виникнення ДЗ	Примітки (розбіжність, причини)					
	Повна назва	Країна	Місто	Умовне позначення продукції	Тип продукції							Виписка банку	пеня		штраф										
																№ документа	дата	сума			сума	Примітки (обчислення)	сума	Примітки (обчислення)	

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 8. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКДЗПД-8 – перевірка дебіторської заборгованості через її групування за кількістю прострочених днів станом на _____

№	Дебітор	Вид ДЗ							Умовне позначення продукції/товару	Тип продукції/товару	Умовне позначення послуги або тип	Сума ДЗ за договором	Строк погашення за договором, дні	Строки прострочення платежу, дні/сума						
		За основну продукцію	За супутню продукцію	За неліквідну продукцію	За інжиніринг	За ремонт та технічне обслуговування	За супровід серійного виробництва	За товар						За модернізацію	За монтаж	0	1-30	31-60	61-90	91-180

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____
 Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 9. Форма робочого документа внутрішнього котролера ВКСДЗ-9 – перевірка дебіторської заборгованості, що списана на витрати підприємства станом на _____

Дебітор (країна, місто)	ДЗ, списана на витрати											Підстава для списання			Відповідальність сторін						Примітка (виявлені невідповідності, помилки, відсутність документів тощо)			
	Сума	Дата	кореспонденція рахунків	Вид ДЗ							№	дата	назва документа	З'ясування та встановлення вини відповідальної особи			З'ясування та встановлення вини дебітора							
				За основну продукцію	За супутню продукцію	За неліквідну продукцію	За інжиніринг	За ремонт та технічне обслуговування	За супровід серійного виробництва	За товар				За модернізацію	За монтаж	За умовами договору виникнення ДЗ не передбачено	Не здійснювався контроль за термінами погашення	не всі передбачені законом заходи було вжито	не забезпечено проведення претензійно-позовної роботи	банкрутство		Порушення розрахунково-платіжної дисципліни	Ігнорування запитів	шахрайство

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____
 Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 10. – Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКДЗАВ-10 – перевірка дебіторів, яким перераховано аванси станом на _____

Дебітор (країна, місто)	Код рядка у ж/о	Договір				Платіжне доручення			Накладна (часткове погашення ДЗ)			Залишок ДЗ	Відхилення	Примітки
		№	дата	предмет договору	Розмір авансу	№	Дата	Сума перерахованого авансу	№	Дата	Сума			

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____
 Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 11. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКПДЗ-2 - перевірка первинних документів щодо розрахунків з покупцями за продукцію та товари на предмет обґрунтованості, своєчасності та повноти відображення фактів господарської діяльності відповідно до типу продукції (товару) станом на _____

Вид ДЗ (за продукцію, товари)	Тип продукції, товару	Умовне позначення продукції, товару	Дебітор (назва, країна, місто)	За даними підприємства				За даними внутрішнього контролера				Відхилення +/-	Примітка (розбіжність, причини)	
				документ	дата	Зміст господарської операції	сума	документ	дата	Зміст господарської операції	сума			
За основну продукцію														
За супутню продукцію														
За неліквідну продукцію														
За товар														

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____
Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 12. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКВОДЗ-2 – перевірка правильності відображення в обліку операцій щодо розрахунків з покупцями за продукцію, товари відповідно до типу продукції (товару) станом на _____

Вид ДЗ (за продукцію, товари)	Тип продукції, товару	Умовне позначення продукції, товару	Дебітор (назва, країна, місто)	За даними підприємства				За даними внутрішнього контролера				Примітка (розбіжність, помилки, причини, виправлення)						
				дата	Д-т	К-т	сума	дата	Д-т	К-т	сума	дата	Д-т	К-т	сума			
За основну продукцію																		
За супутню продукцію																		
За неліквідну продукцію																		
За товари																		

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____
Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 13. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКПДЗ-2 – перевірка первинних документів щодо розрахунків з покупцями та замовниками за роботи та послуги на предмет обґрунтованості, своєчасності та повноти відображення фактів господарської діяльності відповідно до типу робіт (послуг) станом на _____

Вид ДЗ (за роботи та послуги)	Тип продукції	Умовне позначення продукції	Дебітор (назва, країна, місто)	За даними підприємства				За даними внутрішнього контролера				Відхилення +/-	Примітка (розбіжність, причини)	
				документ	дата	Зміст господарської операції	сума	документ	дата	Зміст господарської операції	сума			
за інжиніринг за ремонт та технічне обслугову- вання														
за супровід серійного виробництва														
за модерні- зацію														
за монтаж														

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____
Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 14. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКВОДЗ-2 — перевірка правильності відображення в обліку операцій щодо розрахунків з покупцями та замовниками за роботи та послуги відповідно до типу послуг (робіт) станом на _____

Вид ДЗ (за роботи та послуги)	Тип продукції	Умове позначення продукції	Дебітор (назва, країна, місто)	За даними підприємства				За даними внутрішнього контролера				Примітка (розбіжність, помилки, причини, виправлення)			
				дата	Д-т	К-т	сума	дата	Д-т	К-т	сума	дата	Д-т	К-т	сума
за інжиніринг															
за ремонт та технічне обслуговування															
за супровід серійного виробництва															
за модернізацію															
за монтаж															

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 15. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКДЗВП-11 — перевірка та ранжінг виявлених помилок і порушень при внутрішньому контролі дебіторської заборгованості за її видами та супровідною документацією станом на _____

Перелік виявлених помилок і порушень														
№	Дебіторська заборгованість								Договір, первинний документ, обліковий реєстр, форма звітності					Характер порушення
	За основну продукцію	За супутню продукцію	За неліквідну продукцію	За інжиніринг	За ремонт та технічне обслуговування	За супровід серійного виробництва	За товар	За модернізацію	За монтаж	Найменування	№	Дата	Сума	
1.														
Разом									-	-	-	-	-	-
Ранжінг виявлених помилок і порушень для встановлення проблемних ділянок та їх усунення														
Ранжування виду ДЗ за кількістю порушень (за спаданням)								Ранжування назви документу за кількістю порушень (за спаданням)						
Вид ДЗ	кількість порушень		Загальна сума, на яку виявлено порушення відповідно до виду ДЗ					назва документу	Кількість порушень		Загальна сума, на яку виявлено порушення відповідно до назви документу			

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

Таблиця 16. Форма робочого документа внутрішнього контролера ВКГПДЗ -12 — групування, систематизація та ранжінг виявлених помилок, недоліків та некоректних записів з обліку дебіторської заборгованості станом на _____

Дебітор	Документ	Дата	Невірно складена кореспонденція рахунків	Арифметичні помилки	Зарахування отриманих сум дебіторської заборгованості на рахунки інших дебіторів	Невідповідність даних синтетичного і аналітичного обліку	Неповне заповнення всіх реквізитів документа	Помилки при відображенні дебіторської заборгованості у звітності	Примітка
Ранжінг виявлених помилок і порушень для встановлення проблемних ділянок та їх усунення									
Ранжування помилок за видом порушень (за спаданням)									
Вид порушення					Кількість порушень			Загальна сума, на яку виявлено порушення відповідно до виду	

Період перевірки _____ Виконав _____ Перевірив _____

Джерело: запропоновано автором.

ВИСНОВКИ

Запропоновані методичні підходи до внутрішнього контролю дебіторської заборгованості з покупцями та замовниками за продукцію та послуги, які, на відміну від існуючих методичних підходів, включають розроблені робочі документи внутрішнього контролера з урахуванням галузевих особливостей підприємства та використанням ренкінгу виявлених помилок і порушень для встановлення та ранжування проблемних ділянок, їх усунення, попередження та виправлення. Своєчасність виявлення помилок за допомогою представлених у роботі методичних підходів щодо проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості, запобігає зайвим витратам підприємства та відволіканням обігових коштів у дебіторську заборгованість для забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Література:

- Кулаковська А. П. Організація і методика аудиту: навч. посібник [для ВНЗ] / А.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. — К.: Каравела, 2004. — 567 с.
- Макаренко А.П. Організація і методика аудиту: навч.-метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2015. — 190 с.
- Макаренко А.П. Аудит: навч.-метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2016. — 184 с.
- Макаренко А.П. Удосконалення організації обліку короткострокової дебіторської заборгованості на підприємстві / А.П. Макаренко, Д.В. Ахмедова // Матеріали ХХІІ Науково-технічної конференції студентів, аспірантів і викладачів в ЗДІА. Економіка та менеджмент [Том ІV]. — Запоріжжя, ЗДІА, 2017. — 165 с.
- Макаренко А.П. Шляхи удосконалення організації обліку та аудиту товарно-матеріальних цінностей на підприємстві / А.П. Макаренко, І.О. Литвиненко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — Вип. 2 (11). — Полтава: ПДАА. — 2015. — С. 33—39.
- Макаренко А.П. Розробка програми аудиту виробничих запасів / А.П. Макаренко, Т.Г. Ярданова // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — Вип. 2 (11). — Полтава: ПДАА. — 2015. — С. 40—48.
- Макаренко А.П. Розробка програми аудиту дебіторської заборгованості як засіб підвищення ефективності діяльності підприємства / А.П. Макаренко, І.В. Кузьменко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — Вип. 1 (10). — Полтава: ПДАА. — 2015. — С. 53—60.
- Меліхова Т.О. Сучасні проблеми обліку дебіторської заборгованості / Т.О. Меліхова, Д.А. Мась // Соціально-економічний розвиток / Матеріали ХХХІІ Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 18—19 січня 2016 р. — Т. 2. — К.: Науково-видавничий центр "Лабораторія думки", 2016. — С. 22—23.
- Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, Н.С. Ніколаєнко // Економіка та держава. — 2017. — № 1. — С. 51—55.
- Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, М.Ю. Бойко // Інвестиції: практика та досвід — 2017. — № 1. — С. 34—39.
- Меліхова Т.О. Внутрішній контроль ПДВ для своєчасного виявлення загроз економічної безпеки підприємства / Т.О. Меліхова // Актуальні проблеми розвитку зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності: зб. наук. праць / ДонДУУ. — Маріуполь: ДонДУУ, 2015. — Т. ХVІ. — Сер. Економіка; вип. 295. — С. 133—141.
- Melikhova T., Maksymenko I. Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. — Riga, — 2017. — Vol. 3. — № 5. — P. 268—275.
- Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність: монографія. — Херсон, Видавничий дім "Гельветика", 2018. — 632 с.
- Меліхова Т.О. Удосконалення документування обліку розрахунків з покупцями та замовниками з метою зміцнення інформаційної безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, Ф.О. Гавриленко // Інвестиції: практика та досвід, 2018. — № 2. — С. 24—32.
- Огійчук М.Ф. Аудит: організація і методика: навчальний посібник для вузів / М.Ф. Огійчук, І.Т. Новіков, І.І. Рагуліна. — К.: Алерта, 2010. — 584 с.
- Рядська В.В., Петраків Я.В. Аудит. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 265 с.
- Салига С.Я. Аудит податків суб'єктів господарювання: монографія / С.Я. Салига, Т.О. Меліхова — Запоріжжя: КПУ, 2011. — 224 с.
- Салига С.Я. Оцінка якості та ефективності аудиту податків / С.Я. Салига, Т.О. Меліхова // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — № 1. — С. 34—38.

19. Ткач А.А. Розвиток інституту інформаційної безпеки підприємства на основі раціонального документування обліку розрахунків з покупцями / А.А. Ткач, Т.О. Меліхова // Інституціональний вектор економічного розвитку. — Мелітополь, 2012. — № 5 (1). — С. 7—12.

20. Усач Б. Ф. Організація і методика аудиту: підручник / Б.Ф. Усач, З.О. Душко, М.М. Колос. — К.: Знання, 2006. — 295 с.

References:

1. Kulakovska, L.P. and Picha Yu.V. (2004), *Organizatsiya i metodyka audytu* [Organization and method of audit], Lviv, Ukraine.

2. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. and Beskosta, H.M. (2015), *Orhanizatsiya i metodyka audyt* [Organization and method of audit], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

3. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. and Beskosta, H.M. (2016), *Audyt* [Audit], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

4. Makarenko, A.P. and Akhmyedova, D.V. (2017), "Improving the organization of accounting for short-term receivables at the enterprise", *Materialy XXII Naukovo-tekhnichnoyi konferentsiyi studentiv, aspirantiv i vykladachiv v ZDIA "Ekonomika ta menedzhment"*, [Materials of the XXII th Scientific and Technical Conference of Students, Postgraduates and Teachers at ZDIA "Economics and management"], ZDIA, Zaporizhzhya, pp. 165.

5. Makarenko, A.P. and Lytvynenko, I.O. (2015), "Ways of improvement of the organization of accounting and auditing of inventory in the enterprise", *Naukovi pratsi Poltavskoyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi*, vol. 2 (11), pp. 33—39.

6. Makarenko, A.P. and Yardanova, T.H. (2015), "Development of a program of inventory audit", *Naukovi pratsi Poltavskoyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi*, vol. 2 (11), pp. 40—48.

7. Makarenko, A.P. and Kuz'menko, I.V. (2015), "Development of the program of audit of receivables as a means of improving the efficiency of the enterprise", *Scientific Papers of the Poltava State Agrarian Academy*, vol. 1 (10), pp. 53—60.

8. Melikhova, T.O. and Mas, D.A. (2016), "Modern problems of accounts receivable", *Sotsialno-ekonomichnyy rozvytok. Materialy XXXII Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi*, [Socio-economic development. Materials of the XXXIII International Scientific and Practical Conference Chernivtsi], *Naukovo-vydavnychy tsentr "Laboratoriya dumky"*, Kyiv, Ukraine, 18—19 Jan.

9. Melikhova, T.O. and Nikolayenko, N.S. (2017), "Development of an inventory audit program to increase financial security of the enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 51—55.

10. Melikhova, T.O. Boyko, M.Yu. and Melikhova, T.O. (2017), "Development of a program for the audit of value added tax to increase the financial safety of the enterprise, *Investments: practice and experience*, vol. 1, pp. 34—39.

11. Melikhova, T.O. (2015), "Internal control of VAT for timely detection of threats to the enterprise's economic security", *Current problems of development of foreign economic and innovation activity*, vol. 16, pp. 133—141.

12. Melikhova, T. and Maksymenko, I. (2017), "Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine", *Baltic Journal of Economic Studies*. Riga, Vol. 3, no. 5, pp. 268—275.

13. Melikhova, T.O. (2018), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: formyrovanye, kontrol, efektyvnist* [Economical bezpeka p_dpriemstva: formavannya, control, effektivn_st], Kherson, Ukraine.

14. Melikhova, T.O. and Havrylenko, F.O. (2018), "Accompanied documenting of the region of rozrakhunkiv with purchases that the deputies of the merit of information about the security", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 2, pp. 24—32.

15. Ohiychuk, M.F., Novikov, I.T. and Ragu-lina, I.I. (2010), *Aud orhanizatsiia i metodyka* [Audit: organization and methodology], Kyiv, Ukraine.

16. Ryadskaya, V.V. and Petrakiv, Ya.V. (2011) *Audit* [Audit], Kyiv, Ukraine.

17. Saliga, S.Ya. and Melikhova, T.O. (2011) *Audyt podatkov sub'ektiv hospodariuvannia* [Audit of Taxes of Business Entities: Monograph], KPU, Zaporizhia, Ukraine.

18. Saliga, S.Ya. and Melikhova, T.O. (2010), "Assessment of the quality and effectiveness of tax audit", *Investments: practice and experience*, vol. 1, pp. 34—38.

19. Tkach, A.A. and Melikhova, T.O. (2012), "Development of Institute of Information Security of Enterprise on the Basis of Rational Documentation of Calculations with Buyers Accounting", *Instytutsionalnyy vektor ekonomichnoho rozvytku*, vol. 5 (1), pp. 7—12.

20. Usach, B.F. Dushko, Z.O. and Kolos, M.M. (2006), *Orhanizatsiia i metodyka audytu* [Organization and method of audit], Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2018 р.